

УДК 636.085.55:338.433(477)

Басюркіна Н.Й.

доктор економічних наук, доцент

E-mail: nbas@email.ua**Шарапанюк Л.В.**

магістрант

кафедра управління бізнесом

Одеська національна академія харчових технологій

вул. Канатна, 112, м. Одеса, Україна, 65039

E-mail: lidia.sharapanuk@yandex.ua

ОГЛЯД РИНКУ КОМБІКОРМОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

В статті відображено стан комбікормової промисловості, надана характеристика динаміці виробництва комбікормів, проаналізовано зв'язок між поголів'ям худоби та обсягом виготовлення комбікормів. Також обґрунтовані шляхи подальших перспектив розвитку галузі.

Ключові слова: комбікормова промисловість, структура ринку, ринок комбікормової продукції, обсяг виробництва, посівні площі.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Вивчення ринку комбікормів є досить важливим, тому що ця галузь досить тісно пов'язана із розвитком рослинництва, оскільки зернові займають досить велику частку комбікорму (65-70%) та, відповідно, є головним рушієм тваринницької галузі.

Після розпаду Радянського Союзу комбікормова галузь України переживала не найкращі часи. Занепад вітчизняних сільгоспідприємств, скорочення поголів'я великої рогатої худоби, свиней, птиці (виробництво м'яса зменшилось майже в два рази, в тому числі м'яса птиці – в 2,5 рази) зумовило значне зменшення обсягів виробництва комбікормів.

Отже, щоб краще розібратись в сучасному стані та перспективах розвитку, є доцільним розглянути тенденції розвитку даних галузей.

Аналіз останніх публікацій з проблеми. Розгляду питання агропромислової продукції присвячено безліч вітчизняних та зарубіжних досліджень, в тому числі таких авторів, як А. О. Бабич, Л.В. Дейнеко, С. М. Кваша, І. І. Лукінов, П. Т. Саблук, Б. В. Єгоров, та інші.

Формулювання цілей дослідження. Метою даної статті є аналіз стану комбікормової промисловості України та факторів, які на нього впливають, дослідження тенденцій та перспектив розвитку.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Основною ланкою безпосереднього зв'язку рослинництва і тваринництва є кормовиробництво. Створення міцної кормової бази – найважливіша умова розвитку тваринництва.

Її стан і рівень розвитку визначають можливості збільшення поголів'я тварин, підвищення їх продуктивності, поліпшення якості продукції та зниження її собівартості.

Доведено, що рівень продуктивності тварин на 50-80% визначається саме їх годівлею. У зв'язку з важливістю та значенням кормів, необхідно, щоб їх виробництво випереджало темпи потреб (зростання поголів'я і його продуктивність). Формуючи кормову базу, важливо врахувати не лише загальний обсяг кормів, який забезпечить виробництво певної кількості продукції, а й збалансованість їх за поживними речовинами [3]. Збалансований за основними поживними речовинами корм забезпечує підвищення продуктивності тварин на 10-12 %, а при збагаченні їх вітамінами, мікроелементами і концентратами ефективність кормової бази підвищується на 25-30 %, а кожна тонна повноцінного комбікорму, витрачена в молочному скотарстві порівняно із зерновою сумішшю, дозволяє отримати додатково 250-300 літрів молока, в свинарстві – 80-90 кг. свинини, в птахівництві – 250-320 штук яєць [6].

Джерела кормових ресурсів досить різноманітні. Рациональне використання їх є одним з найважливіших завдань кормовиробництва. Головним джерелом кормів є польове кормовиробництво, частка якого в структурі кормової бази в цілому по країні становить понад 85 % [8]. Динаміку посівних площ основних сільськогосподарських культур наведено в табл. 1.

Як видно з табл.1, з 2011 року спостерігається скорочення посівних площ для кормових культур, а з 2013 року – зернових та зернобобових культур.

Таблиця 1

Посівні площі основних сільськогосподарських культур в Україні [4]

Рік	Посівні площі основних сільськогосподарських культур, тис. га					
	зернові та зернобобові культури	цукрові буряки (фабричні)	соняшник	картопля	овочі відкритого ґрунту	кормові культури
2011	15724	532	4739	1439	498	2477
2012	15449	458	5194	1440	494	2475
2013	16210	280	5051	1388	483	2289
2014	14801	331	5257	1348	463	2101
2015	14739	237	5105	1291	440	1990

Аналізуючи виробництво комбікормів, можна побачити, що за період з 2008 по 2014 роки обсяг виробництва зріс більш, ніж на 35 %, а у 2015

році, в зв'язку зі скороченням посівних площ, знизився на 0,3 млн. тонн. (рис. 1).

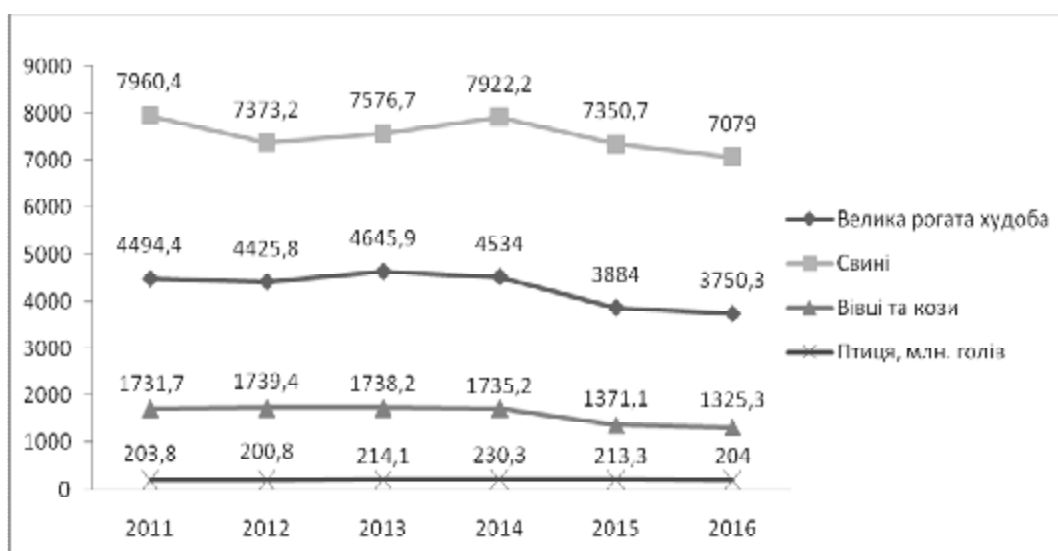

Рис.1 - Обсяг виробництва комбікормів в Україні 1990-2015 рр., млн. тонн. [4]

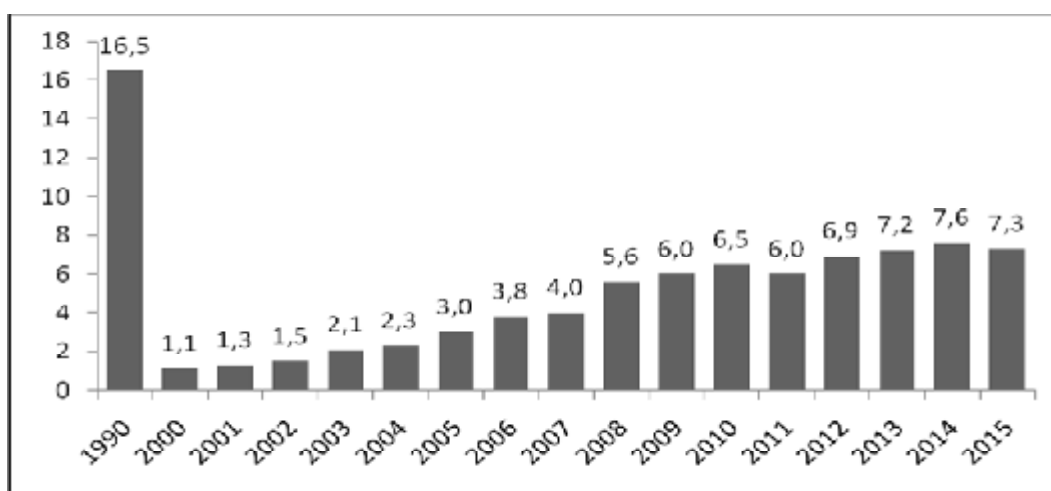

Рис. 2 – Поголів'я худоби та птиці на 1 січня, тис. голів [4]

Як можна побачити з рисунків 1 та 2, є пряма залежність обсягу виробництва комбікормів від поголів'я худоби.

Згідно з даними Держкомстату, поголів'я великої рогатої худоби в Україні за підсумками 2016 року скоротилося на 3,44 % і на 1 січня 2017 року склало 3750,3 тис. голів. Поголів'я свиней в 2016 році скоротилось на 3,7 % до 7079 тис. голів, кількість овець і кіз – на 3,34 % до 1325,3 тис. голів. За результатами 2016 року поголів'я птиці в усіх типах господарств скоротилось на 9,3 тис. голів (4,36 %) і склало 204 тис. голів. Скорочення поголів'я свиней та птиці можна пояснити неочікуваним спалахом пташиного грипу та африканської чуми виней.

Найбільшу частку серед комбікормів займає сфера птахівництва та свинарство (79 %), меншу частину займає велика рогата худоба (19 %). Інші види кормів займають лише 2 %.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Виробництво комбікормів поступово переміщається від окремих незалежних комбікормових заводів до вертикально інтегрованих тваринницьких і птахівницьких холдингів, які інвестували гроші в придбання нових комбікормових заводів та реконструкцію старих.

Значний вплив на обсяги продажів кормів надає сезонний фактор. Так, незалежно від спеціалізації підприємства (корм для птиці, свиней, ВРХ), з лютого по липень основними покупцями

стають господарства населення. Це цілком зрозуміло: із середини літа приватники воліють випас і корми власного виготовлення (зерносуміші, найчастіше з власного ж зерна). Восени і на початку зими індивідуальним сільгоспвиробникам вистачає запасеного обсягу кормів, а до кінця зими питання покупки їжі для тварин стає актуальним. З лютого по липень включно близько 30 % вироблюваних комбікормів закупає сільське населення. Виробники комбікормів враховують цю особливість попиту, наприклад, спеціально для приватників фасують комбікорми в поліетиленові мішки масою 25, 50, 75 і 100 кг. При цьому, в останні 4 роки споживання комбікормів приватними господарствами поступово збільшується.

Ми згодні з думкою, що багато приватних підприємств просто переконалися в тому, що використовувати дорогі, але якісні корми більш ефективно: тварини швидше набирають вагу, скорочується час їх годування, птахи несуть більше яєць та інше.

Отже, для виробників комбікормів, які не входять у великі агрохолдинги із власними тваринницькими комплексами (наприклад, як ПАТ «Миронівський Хлібопродукт»), є доцільним звернути увагу на зміну стратегії залучення покупців, тобто дрібних фермерів та приватних підприємців, більше уваги звертати на маркетингову складову продажу власної продукції.

Література

1. Mc Fetridge D. G. The Economics of vertical integration in Agricultural Economics / D. G. Mc Fetridge // Department of Economics Carleton University. - Ottawa. - Canada, 1994. – №4. – P. 525 - 531.
2. Гайдуцький А. П. Інвестиційна конкурентоспроможність аграрного сектору України / А. П. Гайдуцький. – К.: Нора-Друк, 2004. – 246 с.
3. Економіка підприємств: [підруч.] / [Горбонос Ф. В., Червено Г. В., Павленчик Н. Ф., Павленчик А. О.]. – К.: Знання, 2010. – 463 с.
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Саблук П. Т. Аграрним реформам – усвідомлений розвиток / П. Т. Саблук // Економіка АПК. – 2012. – №6. – С. 3-6.
6. Сайт компанії «Фенікс Агро» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://phoenix-agro.com.ua>
7. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 р. (проект) / М-во аграр. політики і продовольства України. – К., – 2013. – 215 с.
8. Економіка і підприємництво, менеджмент / [С.М. Рогач, Т.А. Гуцул, В.А. Ткачук та ін.]. – К.: ЦП «Компринт», 2015. – 714 с.
9. Топ 10 виробників комбікормів в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://latifundist.com/rating/top-10-proizvoditelej-kombikormov-v-ukraine>
10. Кудренко Н. В. Шляхи підвищення економічної ефективності функціонування підприємств комбікормової промисловості: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / Кудренко Н. В. – К., 2013. – 21 с.

Стаття надійшла 15.03.2017
Стаття прийнята до друку 30.03.2017
Доступно в мережі Internet 30.06.2017

Басюркина Н.И.

доктор экономических наук, доцент

E-mail: nbas@email.ua**Шарапанюк Л.В.**

магистрант

кафедра управления бизнесом

Одесская национальная академия пищевых технологий

ул. Канатная, 112, г. Одесса, Украина, 65039

E-mail: lidia.sharapanuk@yandex.ua

ОБЗОР РЫНКА КОМБИКОРМОВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УКРАИНЫ

В статье отражено состояние комбикормовой промышленности, дана характеристика динамики производства и потребления комбикормов. Также описаны перспективы развития отрасли.

Отмечено, что производство комбикормов есть главным звеном непосредственной связи животноводства и растениеводства, а также обеспечивает развитие животноводства.

С момента обретения независимости были разрушены экспортно-импортные связи Украины с бывшими республиками СССР, но тем не менее, с 2000 года наблюдается плавное увеличение объемов производства комбикормов, достигшее своего пика в 2014 году. В связи с уменьшением площади посевов в 2015 году наблюдается снижение производства комбикормов. Несмотря на это, комбикормовая промышленность является достаточно прибыльным делом, хотя и требует некоторого пересмотра взглядов на поиск покупателей и тактику сбыта продукции.

В масштабах Украины данной отрасли не хватает поддержки со стороны государства. Снижение ставки налогов для фермеров и животноводческих комплексов стимулировало бы развитие спроса на продукцию кормопроизводства, а установление дотаций или низкие ставки кредитования способствовали появлению новых игроков на рынке и, соответственно, увеличению объема производства.

Ключевые слова: комбикормовая промышленность, структура рынка, объем производства.

Basiurkina N.

Doctor of Economics, Associate Professor

E-mail: nbas@email.ua**Sharapanuk L.**

Undergraduate

Department of Management of Business

Odessa National Academy of Food Technologies

Kanatna str., 112, Odesa, Ukraine, 65039

E-mail: lidia.sharapanuk@yandex.ua

THE OVERVIEW OF THE MIXED FEED INDUSTRY MARKET IN UKRAINE

The article reflects the state of the animal feed industry the characteristics of the dynamics of production and consumption of animal feed has been given. Also the prospects of development of the industry have been described.

It is noted that the production of animal feed is the main link of the direct connection between livestock and crop production, and ensures the development of animal husbandry.

Since acquiring independence, the export-import relations between Ukraine and the former Soviet republics have been destroyed, but nevertheless, since 2000 there is gradual increase in the production of animal feed, which reached its peak in 2014. Due to the decrease in acreage in 2015, a decrease in the production of animal feed has been observed. Despite this, the feed mill industry is quite profitable, although it requires some views on the revised list of customers and product sales tactics.

On the scale of the industry of Ukraine support from the government isn't enough sufficient. Reducing tax rates for farmers and cattle-breeding complexes have stimulated the development of demand for the products of feed production and the establishment of grants or low lending rates contributed to the emergence of new players in the market and, consequently, an increase in production volume.

Keywords: feed mill industry, market structure, amount of production.

References

1. The Economics of vertical integration in Agricultural Economics. Department of Economics Carleton University, 4, 525-531.
2. Haidutskyi, A. P. (2004). Investytsiina konkurentospromozhnist anrarnoho sektoru Ukrainy. K.: Nora-Druk.
3. Horbonos , F. V., Cherevno, H. V., Pavlenchuk, N. F., & Pavlenchuk, A. O. (2010). Ekonomika pid-priemstv. K.: Znannya.
4. Derzhavna sluzhba statyky Ukrainy . Retrieved March 1, 2017, from <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Sabluk , P. T. (2012). Ahrarnym reformam – usvidomlenyi rozvytok. Ekonomika APK, 6, 3-6.
6. Sait kompanii «Feniks Ahro». Retrieved March 1, 2017, from <http://phoenix-agro.com.ua>
7. Stratehiia rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky na period do 2020 r. . (2013). K.: M-vo ahrar. polity-ky i prodovolstva Ukrainy.
8. Rohach, S. M., Hutsul, T. A., & Tkachuk, V. A. (2015). Ekonomika i pidpriemnytstvo, menedzhment . K.: TsP «Kompynt»
9. Top 10 vyrobnykiv kombikormiv v Ukraini. (n.d.). Retrieved March 1, 2017, from <http://latifundist.com/rating/top-10-proizvoditelej-kombikormov-v-ukraine>
10. Kudrenko, N. V. (2013). Shliakhy pidvyshchennia ekonomichnoi efektyvnosti funktsionuvannia pid-priemstv kombikormovoi promyslovosti. K.

Received 15 March 2017

Approved 30 March 2017

Available in Internet 30.06.2017